

**Паисий Хилендарски и “История славянобългарска” –
история и съвремие**

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД

ГЛАВА I

Фактори за появата на “История славянобългарска”

1. Състояние на българското общество през XVIII век
2. Духовници и книжовници - предшественици на Паисий Хилендарски
3. Личността на Паисий

ГЛАВА II

Създаване и разпространение на “История славянобългарска”

1. Мотиви за написването на “История славянобългарска”
2. Извори за написването на “История славянобългарска”
3. Съдържание и структура на “История славянобългарска”
4. Разпространение на “История славянобългарска”

ГЛАВА III

“История славянобългарска” - история и съвремие

1. Концепции на Паисиевата “История славянобългарска”
2. Роля и значение на “История славянобългарска” в миналото и днес
3. Съвременни интерпретации на “История славянобългарска”

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

БИБЛИОГРАФИЯ

УВОД

Жестоката политическа съдба и тежките икономически и демографски удари през вековете на османското робство не съумяват да ликвидират българската народност. На прага на Новото време тя разчита на запазените български традиции, на своята вяра и език, за да осъществи своето обединена в рамките на Османската империя и да започне формирането на българската нация.

Преходът от Старото към Новото време в българската действителност през XVIII век е сложен и труден процес. Той се свързва преди всичко с разложителните процеси, обхванали стопанството и политическата конюнктура на Османската империя, които от своя страна водят до редица положителни промени в икономическия, духовния и културния живот на българите. Тези промени са продиктувани също в резултат на вътрешното развитие на българското общество и външни влияния, проникващи от развитите страни на европейския континент.

Българите възприемат новите идеи по различни пътища - чрез търговските общувания, чрез съседните балкански народи. Очертава се една нова социална и културна действителност. В българските земи, които в продължение на векове са разтърсвани единствено от грохота на армиите на чуждия гнет, започват да пулсират артериите на активните търговските връзки, на бавното пробуждане на националното съзнание. Примерът на съседните балкански народи - сърби и гърци оказва огромно въздействие върху българина и показва, че турското господство може да има край и този край зависи от твърдостта и решимостта на народа.

През XVIII век в социално отношение българските земи навлизат в буржоазната епоха с всички последици за обществения, културния и духовния живот. Най-напред те се проявяват в постепенно пробуждащото се национално чувство. То е съпътствано от нарасналия интерес към историята, към книжовността, в която се съсредоточават първите национални прозрения и първите битки за утвърждаване на национална самоличност.

Голяма заслуга за това имат най-будните и образовани за времето си хора - духовниците. Те започват да виждат своята християнска мисия като по-широкообхватно дело - като служене не само на Бога, но и на своя народ. Някои от тях прекарват голяма част от живота си сред книги и икони, сред фрески, които нерядко пазят видимия спомен за велики български царе и мъдри книжовници. Именно те са хората, у които най-рано се пробужда чувството за национално достойнство и историческа мисия. Предани на православието, но и будни хора на Новото време, те възпитават у българите дух на непримиримост към поробителя и историческа памет.

Настъпилите промени в българското общество в началото на XVIII век довеждат до един естествен процес - промяна в националното съзнание на българите, промени в начина на живот и на възприемане на заобикалящата ги действителност. В този период възниква и българската националноосвободителна идеология.

Паисий Хилендарски е една от онези будни личности, които постепенно започват да осъзнават и схващат промените, да усещат зараждането на националната идея. Той най-точно и цялостно съумява да разбере потребностите на своето време, промените в българското общество и неотложните задачи, стоящи пред него - създаване на национална българска просвета, борба за духовна и политическа независимост.

Паисий Хилендарски е олицетворение на прехода от българско средновековие към епохата на националноосвободителното културно и политическо движение. Създаването на „История славянобългарска” по времето и при условията, в които той живее, е изключителен граждански и книжовен подвиг. Подтикван от неподправен патриотизъм и тревога за съдбата на българския род и език, чрез своята „книжица”, като възкресява славното минало на българите, Паисий се стреми да събуди народностното им съзнание, да им внуши, че имат основание за високо национално самочувствие и гордост. Аргументите за това той черпи от славната политическа история на българската средновековна държава, от достиженията на богатата старобългарска култура. Паисий интуитивно намира най-силното средство – историята, за да извика за

нов живот прекъсналия връзката с миналото български народ и така да отговори на нуждите на новата епоха.

“История славянобългарска” е първото произведение на новата българска литература и историография. Целта на нейния автор е не само да даде знания за родната история, но чрез тях да вдъхне на българите национално самочувствие и да разпали у тях национално самосъзнание. Написана с голям патос, от нея лъха любовта на автора към род и отечество.

“История славянобългарска” се смята за начало и програма за Българското възраждане, както и за първа изява на формиращата се модерна българска нация. Неслучайно Паисий е наречен родоначалник на националноосвободителната идеология, която възниква в следствие на настъпилите промени в българското общество. Само няколко десетилетия след смъртта му неговото дело дава своите плодове: в българските земи се зараждат културно-просветното и националноцърковното движение, а малко по-късно започва и борбата за извоюване на политическата независимост.

Обект на настоящото изследване са личността на Паисий Хилендарски и неговата книга “История славянобългарска”.

Предметът на изследването се ограничава в търсенето на закономерностите, на които се подчинява процесът на формиране на исторически и съвременни концепции относно “История славянобългарска”.

Целта на изследването е въз основа на теоретичен анализ да се изтъкнат ролята и значението на “История славянобългарска” и нейния автор в миналото и в съвременността.

Задачите на изследването са:

1. Анализиране на концепцията на “История славянобългарска” като начало на българската националноосвободителна идеология, за да се очертаят съвременните тенденции на проблема за нейното значение.

2. Формулиране на изводи за ролята на Паисий Хилендарски като пръв идеолог на Българското възраждане въз основа на историческите данни.

3. Изследване на обществените и културно-духовните предпоставки за написването на “История славянобългарска”.

Методите на изследване, които са използвани в настоящата разработка, са:

- Контент анализ на исторически изследвания върху личността на Паисий Хилендарски и неговото дело.
- Теоретичен анализ на литературни източници по проблема за личността на Паисий и значението неговата “История славянобългарска”.
- Сравнение – сравнение на различни научни изследвания и интерпретации на “История славянобългарска” в миналото и днес.
- Логически методи – анализ, синтез за обработване на информацията и формулиране на изводи и обобщения.

Разработената дипломна работа няма претенции за изчерпателност, а е опит за системно изследване в теоретичен и аналитичен план на “История славянобългарска”.